

Rozvoj neformálního vzdělávání sportovních trenérů

Development of non-formal sports coach education

Tereza Gálová, Vladimír Jůva

Fakulta sportovních studií Masarykovy univerzity

Abstrakt

Gradace sportovního trenéra představuje komplexní a dlouhodobý proces, ve kterém sehrává podstatnou roli jeho vzdělávání. Moderní koncepce celoživotního vzdělávání zdůrazňuje vedle formálního vzdělávání také vzdělávání neformální a informální. Tato oblast dalšího vzdělávání sportovních trenérů však prozatím není dostatečně empiricky prozkoumána.

S odstupem 5 let jsme uskutečnili dvě dotazníková šetření, a to v roce 2011 (n = 142) a 2016 (n = 142). Jejich cílem byla deskripce neformálního vzdělávání a informálního učení u vybraných trenérů a zjištění, jaké možnosti dalšího vzdělávání tito trenéři mají a jaké limity identifikují ve svém dalším vzdělávání. Komparace provedených šetření měla za cíl zjistit, zda po pěti letech došlo k rozvoji neformálního a informálního vzdělávání vybraných sportovních trenérů.

Zjištěné údaje nám v porovnání let 2011 a 2016 ukazují určitá zlepšení v přístupu vybraných trenérů k neformálnímu a informálnímu vzdělávání. Výsledky zároveň naznačují institucím, které se přímo nebo nepřímo na trenérském vzdělávání podílejí, kde se objevují rezervy v neformálním vzdělávání a informálním učení sportovních trenérů.

Klíčová slova: *trenérské vzdělávání, celoživotní vzdělávání, neformální vzdělávání, informální učení, zdroje trenérského vědění*

Abstract

The development of a sports coach is a complex and long-term process in which his education plays the essential role. In addition to formal education, the modern concept of lifelong learning also emphasizes non-formal and informal learning. However, this area of long life education of sports coaches is not yet sufficiently empirically explored.

We conducted two questionnaire surveys in 2011 (n = 142) and 2016 (n = 142). They aimed to describe non-formal education and informal learning among selected coaches and to find out what future educational opportunities these coaches have and what limits they identify in their further education. The comparison of the investigations was aimed at determining whether, after five years, the non-formal and informal education of selected sports trainers developed.

The data we find compared to 2011 and 2016 show some improvement in the access of selected coaches to non-formal and informal learning. The results also indicate institutions that participate directly or indirectly in coaching, where there are reserves in non-formal education and informal learning of sports coaches.

Keywords: *coach education, long life education, non-formal education, informal learning, sources of coaching knowledge*

ÚVOD

Vzdělávání sportovních trenérů, v němž se budoucí (popř. současní) trenéři učí trénovat (Trudel & Gilbert, 2006, s. 516), se tradičně zaměřovalo především na jeho formální stránku. Řadu let existovala silná snaha obhajovat význam formálních programů trenérského vzdělávání, které podporují výraznou vědeckou a profesní orientaci na trenérství (Duffy et al., 2011). Formální vzdělávání se vymezuje jako institucionální a soustavné, probíhá organizovaně a strukturovaně a převládá v něm řízené učení (Marinková & Stretti, 2009, s. 247). Formální trenérské vzdělávání tvoří zejména trenérské kurzy vedoucí k získání trenérské licence a studium trenérství na sportovních fakultách vysokých škol.

Formálnímu vzdělávání sportovních trenérů se také v posledních letech věnuje stálá pozornost v globálním i evropském prostoru. Celosvětově se vymezením kurikula formálního trenérského vzdělávání zabývá mezinárodní organizace International Council for Coaching Excellence (Mezinárodní rada pro trenérskou excelenci), která mj. zpracovala standardy vysokoškolského bakalářského trenérského vzdělávání (poslední verze z října roku 2016 – podrobněji viz <http://www.icce.ws>). Koncepti formálního trenérského vzdělávání v rámci Evropské unie významně ovlivnil od roku 2002 projekt AEHESIS (Aligning a European Higher Education Structure In Sport Science – Sladění struktury evropského vysokoškolského vzdělávání ve vědě o sportu). Závěrečná zpráva projektu mj. předložila podrobně rozpracovaný návrh kurikula bakalářského trenérského vzdělávání (Petry, Froberg, & Madella, 2006).

Hlavní milníky ve vývoji formálního trenérského vzdělávání u nás připomíná Kovář (2011). Týkaly se zejména zařazení trenérského vzdělávání na vysoké školy v roce 1953, vzniku Jednotné kvalifikace tělovýchovných kádrů Československého svazu tělesné výchovy v roce 1963 a zrušení systému jednotných sportovních kvalifikací roku 1993. Konkrétní kurikulární aspekty nejvyšší kvalifikace českého formálního trenérského vzdělávání podrobně analyzuje Dovalil (2014) na příkladu Trenérské školy Fakulty tělesné výchovy a sportu Univerzity Karlovy od jejího založení v roce 1953 po současnost. Aktuálně se inovacím formálního trenérského vzdělávání věnovaly zejména nové akreditace na českých sportovních fakultách.

V práci a profesní gradaci úspěšných trenérů však vedle formálního vzdělávání sehrává stále významnější úlohu jejich vzdělávání neformální a informální (Erickson et al., 2008; Gilbert, 2009; Lyle et al., 2009; Mallett et al., 2009; Nash & Sproule, 2009; Effective Education and Development of Youth Sport Coaches, 2013). Jde o všechny formy a metody organizovaného i individuálního a samostatného trenérského vzdělávání, které probíhá mimo rámec formálního vzdělávání, tzn. zejména mimo trenérské kurzy zaměřené na získání trenérské licence.

Neformální trenérské vzdělávání je typické organizovanými vzdělávacími nabídkami, které pro trenéry připravují např. sportovní svazy nebo sportovní fakulty. Z hlediska organizačních metod zde převládají kratší i vícedenní semináře, přednášky sportovních odborníků, workshopy, popř. odborně zaměřené konference a další organizované vzdělávací aktivity. Vybrané sportovní svazy současně po svých trenérech oprávněně požadují absolvování neformálních vzdělávacích aktivit jako předpoklad pro zahájení dalšího vyššího licenčního (formálního) vzdělávání (např. systém doškolování Fotbalové asociace České republiky).

Informální vzdělávání vymezují Průcha, Walterová a Mareš (2009) jako součást celoživotního procesu učení a vzdělávání, které probíhá v rodině, mezi kamarády, v práci, ve volném čase, při cestování, čtení knih a časopisů, při poslechu rádia, sledování televize, návštěvě výstav, divadel atd. K základním rysům informálního vzdělávání a učení tedy patří skutečnost, že je neorganizované, nesystematické a institucionálně nekoordinované. Tyto obecné rysy jsou typické také pro informální učení sportovních trenérů, které v současnosti, zejména díky obrovskému rozmachu elektronických médií a informačních technologií, se kterými sportovní trenéři stále častěji pracu-

jí, tvoří jeden z hlavních zdrojů jejich profesního vědění (např. Wright, Trudel, & Culver, 2007; Augustýn, 2016).

Obecné koncepce celoživotního vzdělávání zdůrazňovaly vzájemnou a nutnou provázanost formálního, neformálního a informálního vzdělávání již v poslední třetině minulého století (např. La Belle, 1982). Empirické výzkumy následně prokázaly, že vlastní (nejlépe kriticky reflektovaná) empirie i pozorování ostatních trenérů tvoří primární zdroje profesního vědění sportovních trenérů (Cushion, Armour, & Jones, 2003). Uvedenou tendenci zdůraznily i závěry výzkumu Lemyra, Trudela a Durand-Bushové (2007), které potvrzují, že formální (licenční) vzdělávací programy tvoří pouze jednu z mnoha příležitostí, jak se naučit trénovat. Vedle formálního vzdělávání poskytují klíčové možnosti učení trenérům další aktivity, jako je např. vlastní empirie v daném sportu, mentoring nebo diskuse se zahraničními trenéry. Gradace profese sportovního trenéra představuje velmi komplexní, složitý a dlouhodobý proces, v němž by se trenér neměl vzdělávat pouze prostřednictvím formálních trenérských kurzů.

Obdobné požadavky na komplexní vzdělávání sportovních trenérů formuluje také Martens (2006), který vyzdvihuje především funkci informálního učení, kdy se trenér může profesně rozvíjet zejména reflektováním vlastní empirie či pozorováním aktivit ostatních trenérů. Obdobně také Armourová (2011) zdůrazňuje, že trenérské vzdělávání je efektivnější, pokud trenéři dokáží ve svém vzdělávání spolupracovat a sdílet informace s ostatními kolegy. Na konkrétních příkladech tyto obecné požadavky na posílení neformálních a informálních forem trenérského vzdělávání ilustrují také přibývajících kvalitativní kazuistiky (např. Duarte & Culver, 2014). Zdá se však, že nadále ve vzdělávání sportovních trenérů převládá spíše transmisivně koncipované formální vzdělávání. Tuto přetrvávající situaci potvrzuje také Kovář (2011) ve své analýze českého trenérského vzdělávání. Uvádí, že převažuje spíše jeho pasivní a encyklopedické pojetí založené na znalostech. „Neformální vzdělávání trenérů není dosud v ČR zcela rozvinuto, není zatím vyžadováno sportovními svazy a organizacemi, ale jeví se jako potřebné“ (Kovář, 2011, s. 14).

I když mj. výše uvedené empirické výzkumy prokázaly, že trenéři potřebují vedle formálního vzdělávání také přístupy k dalším neformálním a informálním vzdělávacím příležitostem, jak upozorňuje např. Mallet et al. (2009), není tato oblast dalšího trenérského vzdělávání prozatím dostatečně empiricky prozkoumána. Empirickému výzkumu neformálního a informálního vzdělávání sportovních trenérů se začíná věnovat pozornost teprve v posledních letech (např. Erickson et al., 2008, Duarte & Culver, 2014; Augustýn, 2016).

Na rozvoj neformálního a informálního vzdělávání sportovních trenérů jsme proto zaměřili pozornost v rámci dotazníkového šetření, které se uskutečnilo v roce 2011. Jeho cílem byla deskripce neformálního vzdělávání a informálního učení u vybraných trenérů a dále zjištění, jaké možnosti dalšího vzdělávání tito trenéři mají a jaké limity identifikují ve svém dalším vzdělávání. Výsledky tohoto empirického šetření jsme následně publikovali (Jůva, 2011; Franc, Jůva, & Taušová, 2011). Analogické dotazníkové šetření jsme opakovali po pěti letech v roce 2016 (podrobněji Gállová, 2017). Cílem tohoto druhého empirického šetření byla především komparace stavu formálního a neformálního vzdělávání vybraných sportovních trenérů po pěti letech. Na základě stanoveného cíle výzkumného šetření jsme formulovali následující výzkumné otázky:

1. Jaké nastaly rozdíly v trenérském neformálním a informálním vzdělávání mezi roky 2011 a 2016?
2. Jaký je po 5 letech nárůst ve využití informačních technologií (IT) a virálního prostoru v neformálním a informálním vzdělávání trenérů?

K oblastem výzkumného šetření, které umožnily statistické zpracování dat, jsme formulovali následující hypotézy:

1. Možnosti neformálního a informálního vzdělávání pro trenéry jsou v roce 2016 širší než před 5 lety.
2. Limity neformálního a informálního vzdělávání trenérů jsou v roce 2016 nižší než před 5 lety.
3. Informační technologie a virální prostor se v neformálním a informálním vzdělávání trenérů využívá v roce 2016 častěji než před 5 lety.

METODY

S odstupem 5 let (v roce 2011 a 2016) jsme uskutečnili dvě dotazníková šetření. V obou případech empirické šetření proběhlo za využití dotazníku vlastní konstrukce s názvem „Neformální vzdělávání trenérů“ (viz Příloha 1). Dotazník jsme vytvořili roku 2010, následně ověřili v předvýzkumu a dále ještě upravili na základě diskusí s dalšími odborníky a trenéry. Dotazník obsahuje položky uzavřené (např. oblast osobních údajů), polouzavřené (např. oblast vzdělání) a otevřené (např. možnost doplnit další poznatky a zkušenosti z hlediska zaměření dotazníku).

K měření názorů a postojů jednotlivých respondentů jsme využili Likertovu škálu, pomocí které se hodnotí jednotlivá uvedená tvrzení. V rámci použití této škály respondenti přiřazovali k nabízeným tvrzením svoji míru souhlasu a nesouhlasu.

První část dotazníku se orientovala na osobní a profesní údaje respondentů. Další části obsahovaly položky zaměřené na možnosti neformálního trenérského vzdělávání a na jeho formy a metody. Čtvrtá část dotazníku zjišťovala informační zdroje, které trenéři využívají v rámci svého informálního učení, a které trenérům naopak chybí pro zefektivnění jejich práce. Poslední část dotazníku se zaměřila na vybrané formy informálního učení sportovních trenérů.

Protože cílem tohoto textu je zejména srovnání výsledků dvou dotazníkových šetření z let 2011 a 2016, použili jsme jako další metodu komparaci, která se vymezuje jako teoretická výzkumná metoda sloužící ke srovnání předmětů a jevů. Východisko pro vlastní komparaci tvoří analýza a definování jednotlivých elementů srovnávání. Výsledkem komparace je stanovení shod a odlišností mezi těmito jevy (Gavora, 2010).

Dostupné výzkumné soubory v rámci uskutečněných dotazníkových šetření v roce 2011 a 2016 splňovaly následující kritéria:

- aktivní sportovní trenéři,
- nositelé trenérské licence (především III. nebo II.),
- zástupci obou pohlaví,
- mladí začínající i zkušení trenéři,
- profesionální, poloprofesionální i dobrovolní trenéři.

Výběr respondentů byl jak v roce 2011, tak 2016 primárně zaměřen na účastníky trenérských kurzů v rámci celoživotního vzdělávání na Fakultě sportovních studií Masarykovy univerzity. Pro dosažení celkového počtu 150 oslovených respondentů byl výběr dále v obou případech doplněn tzv. snowball technikou, kdy jednotliví respondenti zprostředkovali další kontakty na své známé trenéry, kteří splňovali stanovaná kritéria výzkumného souboru. V rámci dotazníkových šetření v letech 2011 a 2016 bylo tedy osloveno vždy 150 sportovních trenérů, vrátilo se v obou případech 142 vyplněných dotazníků. Těto vysoké návratnosti (95 %) jsme dosáhli díky osobní administraci vytištěných dotazníků, která současně zajistila dodržení etických aspektů výzkumu (seznámení respondentů s cíli a průběhem výzkumu, se způsobem anonymizace respondentů a získaných dat, s možností odstoupit z výzkumné studie ad.). Pro účely našeho zpracování jsme získali celkem 284 vyplněných dotazníků.

Všechna data včetně otevřených odpovědí z uskutečněných dotazníkových šetření v letech 2011 a 2016 jsme zpracovali do souhrnné tabulky v programu MS Excel. Abychom mohli odpovědi z dotazníkového šetření statisticky vyhodnotit, převedli jsme jednotlivé odpovědi na čísla-kódy, tzn. každá položka obdržela své přiřazené číslo k jednotlivým odpovědím. Na základě takto zpracovaných odpovědí jsme vytvořili tabulku odpovědí pomocí klíče pro kódování. Dalším krokem bylo statistické zpracování vybraných výsledků dotazníku v programu Statistica 12.0 (Mann-Whitney U-test a testování hypotézy o rozdílu parametrů dvou alternativních rozložení).

VÝSLEDKY

Souhrnné vyhodnocení všech získaných dat z obou dotazníkových šetření z let 2011 a 2016 je zpracováno v textu Gálové (2017). V následující části se zaměříme vedle stručné charakteristiky výzkumných souborů pouze na ta data, která souvisejí s našimi formulovanými výzkumnými otázkami a hypotézami.

Tab. 1: Vybrané údaje o výzkumných souborech z roku 2011 a 2016

Pohlaví trenérů				
	2011		2016	
	Počet	Procento	Počet	Procento
Žena	56	39 %	53	37 %
Muž	86	61 %	89	63 %
Celkem	142	100 %	142	100 %

Věk		
	2011	2016
Minimum	19	16
Maximum	66	66
Medián	31	33

Trenérské působení				
	2011		2016	
	Počet	Procento	Počet	Procento
Profesionální	13	9 %	18	13 %
Poloprofesionální	57	40 %	55	39 %
Dobrovolné	72	51 %	69	48 %

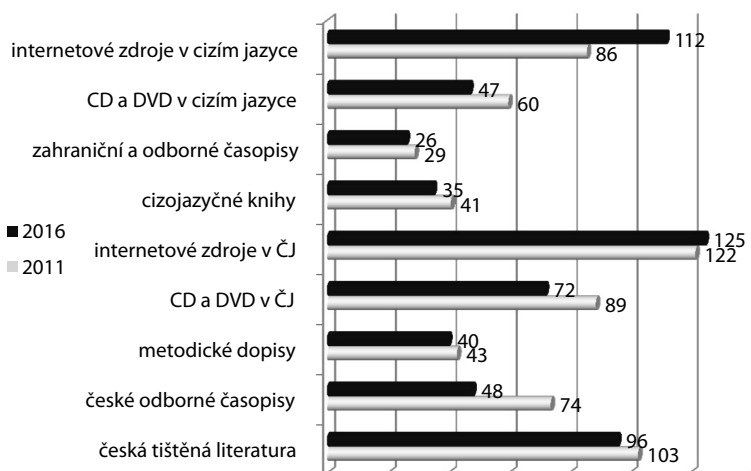
Trénování sportovci				
	2011		2016	
	Počet	Procento	Počet	Procento
Děti a mládež	89	63 %	96	67 %
Dospělí	19	13 %	15	11 %
Různé věkové skupiny	34	24 %	31	22 %

Tabulka 1 přibližuje vybrané údaje o výzkumných souborech z roku 2011 a 2016. Ve výzkumném souboru z roku 2011 ($n = 142$) bylo zastoupeno 61 % trenérů-mužů a 39 % trenérek-žen, v roce 2016 ($n = 142$) bylo 63 % trenérů-mužů a 37 % trenérek-žen, což v obou případech představuje přibližně jednu třetinu z celkového počtu respondentů. Tento genderový nepoměr odpovídá obecně uváděné

převaze mužů-trenérů. Věkový medián trenérů byl v roce 2011 31 let a v roce 2016 33 let. V roce 2011 se profesionálně trenérství věnovalo 9 % trenérů, poloprofesionálně 40 % a dobrovolně 51 % trenérů. Jejich průměrná doba působení v profesionální kariéře byla 6 let, poloprofesionálně 4 roky a dobrovolně 5 let. V roce 2016 tomu bylo podobně, kdy se profesionálnímu trenérství věnovalo 13 % oslovených trenérů, poloprofesionálně 39 % a dobrovolně 48 % trenérů. Průměrný počet let trenérské kariéry byl u profesionální 5 let, poloprofesionální 4 roky a dobrovolně 6 let. I. trenérskou třídu mělo 11 % respondentů v roce 2011 a 2 % respondentů v roce 2016. II. trenérské třídy dosáhlo 27 % (2011) a 23 % (2016) dotazovaných trenérů. Vzhledem k výběru respondentů především z řad trenérů, připravujících se na II. trenérskou třídu, bylo největší zastoupení těch, kteří již mají III. trenérskou třídu dokončenou – v roce 2011 53 % a v roce 2016 62 %. Jiné trenérské třídy byly zastoupeny pouhým 1 % (2011) a 3 % (2016).

Oslovení trenéři nejčastěji působili ve velkých a menších městech. V roce 2011 vykonávalo svoji trenérskou činnost 46 % ve velkém městě a stejné procentuální zastoupení měli trenéři i v menším městě. Na venkově trénovalo jen 8 % z dotazovaných respondentů. V roce 2016 bylo větší zastoupení ve velkém městě, kde trénuje 57 % trenérů, v menším městě pak 37 % a na venkově pouhých 6 % dotazovaných trenérů. Dotazovaní trenéři se v obou sledovaných obdobích věnovali z 64 % (2011) a 68 % (2016) především dětem a mládeži. 13 % (2011) a 11 % (2016) dotazovaných trenérů pracovalo s dospělými sportovci a 23 % (2011) a 21 % (2016) s různými věkovými skupinami. Ve výzkumném souboru roku 2016 se tedy zvýšil počet trenérů zaměřujících se spíše na mládež nebo na dospělé sportovce, a to oproti roku 2011, kdy bylo více trenérů pracujících s různými věkovými skupinami.

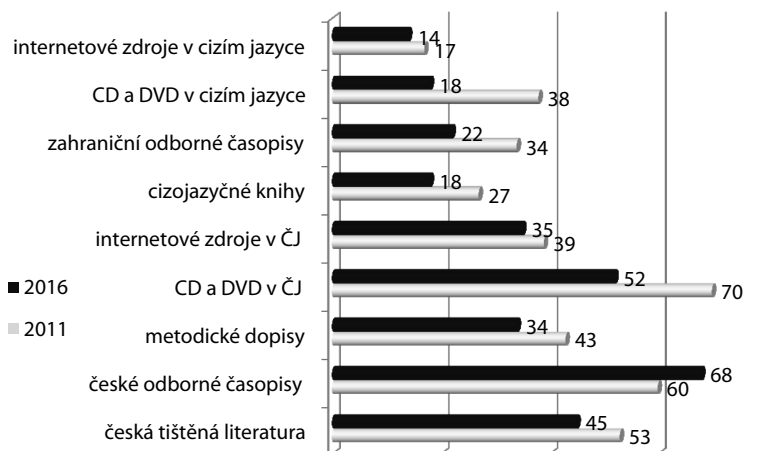
Na Obrázku 1 můžeme vidět komparaci roků 2011 a 2016 zaměřenou na informační zdroje, které trenéři využívali ve svém informálním učení. V porovnání obou sledovaných období, jak jsme předpokládali, jsou na prvním a druhém místě zastoupeny české i zahraniční internetové zdroje. Velké využití v roce 2011 měla v rámci vzdělávání trenérů česká tištěná literatura, oproti roku 2016, kdy se zvýšilo využití internetových zdrojů.

Obr. 1: Informační zdroje využívané v informálním trenérském vzdělávání

Obrázek 2 nám ilustruje informační zdroje, které sportovním trenérům chybí při jejich informálním učení. V roce 2011 obecně chybělo více informačních zdrojů, než tomu bylo v roce 2016. V roce 2011 oslovení trenéři postrádali především zahraniční literaturu, CD a DVD, nejvíce pak materiály zaměřené na trenérství zpracované na CD a DVD v českém jazyce. Naopak české odborné časopisy byly v roce 2011 ve větším povědomí trenérů.

Jak v roce 2011, tak v roce 2016 lze vidět nabídky a možnosti dalšího trenérského vzdělávání, ale také se objevují ve vzdělávání trenérů limity, tzn. jisté překážky a omezení, které je potřeba prostřednictvím vzdělávacích institucí, svazů, asociací a vysokoškolských pracovišť neustále snižovat. Zejména se ukazuje, že je potřeba vytvářet nové kvalitní tištěné a především elektronické informační materiály pro sportovní trenéry (studijní opory). Z uskutečněného dotazníkového šetření můžeme zjistit i určité tendence, ve kterých sportech a odborných oblastech je potřebné tyto studijní materiály zejména doplňovat.

Obr. 2 Chybějící informační zdroje pro informální učení zahraniční

Ve srovnání roků 2011 a 2016 je sice využívání informačních technologií a virálního prostoru v neformálním a informálním vzdělávání trenérů výraznější oproti používání knih, ale nelze říci, že by se již před 5 lety internetové zdroje nevyužívaly. Nejvýraznější pozitivní rozdíl je po pěti letech u oslovených sportovních trenérů ve využívání multimediálních zdrojů v cizím jazyce. Toto zjištění patrně souvisí s obecně požadovaným prohlubováním komunikačních kompetencí v cizích jazycích, které se zejména týká nastupujících mladších sportovních trenérů.

U otázek týkajících se nabídek dalšího vzdělávání pro trenéry, vzdělávacích nabídek vztahujících se k měnícím se potřebám praxe, finanční náročnosti vzdělávání a možnosti dalšího vzdělání na vysokoškolských pracovištích se v porovnání let 2011 a 2016 neobjevily významné rozdíly ($p > 0,05$). Nabídka dalšího vzdělávání byla podle názoru oslovených trenérů v roce 2016 i před 5 lety široká, reagovala na měnící se potřeby praxe, dalšímu trenérskému vzdělávání nebránila jeho finanční náročnost a vysokoškolská pracoviště často nabízela a organizovala různé formy dalšího trenérského vzdělávání.

Naopak významné rozdíly v komparaci roků 2011 a 2016 ($p < 0,05$) dosáhly údaje zaměřené na využívání nabídek dalšího vzdělávání, na časovou náročnost a dostupnost z důvodu cestování, na nedostatek času a na nabídky doškolovacích seminářů ve sportovních svazech. Respondenti v roce 2011 více využívali možností dalšího trenérského vzdělávání. Po 5 letech pak pro ně nebylo obtížné cestovat za dalším trenérským vzděláváním, ale více jim v těchto aktivitách bránil nedostatek času.

U položek, které se zaměřily na formy a metody neformálního trenérského vzdělávání, jsou nepodstatné rozdíly mezi roky 2011 a 2016 u otázek týkajících se využívání přednášek odborníků, příkladů dobré praxe a vzájemné výměny trenérských zkušeností. Pro trenéry byly v obou sledovaných časových obdobích velmi přínosné přednášky odborníků, osobní příklady využitelné v praxi a vzájemná výměna zkušeností mezi kolegy.

Významné rozdíly ($p < 0,05$) se naopak objevily u položek, týkajících se možnosti diskutovat problémy se zkušenými trenéry, forem distančního vzdělávání a hodnocení trenérské práce od zkušených trenérů. V roce 2011 trenérům více chyběla možnost diskutovat své problémy se zkušenými trenéry oproti roku 2016, kdy tuto možnost mělo více oslovených sportovních trenérů, stejně tak bylo častější i využití dalších možností distančního vzdělávání. Naopak v roce 2016 by více oslovených trenérů uvítalo hodnocení trenérské práce zkušenými odborníky.

Námi oslovení trenéři stále pocítují určité limity především v časové náročnosti kurzů dalšího trenérského vzdělávání. V obou šetřeních se sice ukázalo, že pro 63 % trenérů není obtížné za vzděláváním cestovat, ale jako problém vidí časovou náročnost trenérského vzdělávání, kdy tuto skutečnost uvedlo v roce 2011 40 % trenérů a v roce 2016 již 53 % trenérů. Ve finančních prostředcích, potřebných pro absolvování nabízených kurzů, nevidí problém 30 % dotazovaných. Pro většinu trenérů však představují problém finanční nároky nutné k zajištění jejich pobytu na trenérských kurzech. Rada sportovních klubů současně nemůže, popř. nechce vynakládat finanční prostředky na vzdělávání svých trenérů.

Další limity oslovení trenéři spatřují v nabídce dalšího vzdělávání. V roce 2011 se 36 % a v roce 2016 30 % trenérů domnívá, že nabídka dalšího vzdělávání není příliš široká a v obou letech si 31 % myslí, že nereaguje na jejich aktuální potřeby. Mnohé kurzy v rámci neformálního trenérského vzdělávání trenéři považují za příliš teoreticky zaměřené. Rada kurzů se společně pořádá pro trenéry velkého množství sportů, a proto jsou pak zaměřeny příliš obecně. Určité problémy souvisejí s neochotou některých zkušených trenérů a s ochranou jejich trenérského „know-how“. Je logické, že ve sportovním prostředí, spojeném s jistou rivalitou, si někteří trenéři chtějí své znalosti ponechat pouze pro své tréninkové skupiny.

V doplňujících položkách dotazníku, zaměřených na další trenérské vzdělávání, oslovení trenéři uváděli, v čem jim toto vzdělávání pomáhá, a na co je naopak dostatečně nepřipravuje. Odpovědi se po 5 letech téměř nelišily. Trenérům další vzdělávání nejvíce pomáhá v přípravě na tréninkové jednotky a v oblastech spojených s herními činnostmi. Nepomáhá jim naopak v přípravě na zápasy a soutěže, v oblasti duální kariéry sportovců a při prevenci úrazů. Trenéři by konkrétně uvítali další vzdělávání zaměřené na aspekty biologie, anatomie, fyziologie, biomechaniky, sportovní psychologie, fyzioterapie a rehabilitace, na motivaci svěřenců, na potřeby dětí se speciálními potřebami a na problematiku kompenzačního a kondičního cvičení.

Při komparaci informálního trenérského vzdělávání se ukázalo, že v roce 2016 více oslovených trenérů navštěvovalo tréninky jiných kolegů ve vlastním oddíle nebo i v jiných oddílech. Trenéři častěji diskutovali s dalšími trenéry o pojetí svého tréninku a pravidelně pořádali ve vlastních oddílech schůzky, zaměřené na otázky sportovního tréninku. Naopak „inspiračních návštěv tréninků“ u jiných sportů se objevovalo více v roce 2011 než v roce 2016.

DISKUSE

V následující části textu se zaměříme na zodpovězení a diskusi formulovaných výzkumných otázek a hypotéz a na celkové shrnutí našeho provedeného výzkumného šetření.

1. Jaké nastaly rozdíly v trenérském neformálním a informálním vzdělávání mezi roky 2011 a 2016? Komparace výsledků dotazníkových šetření ukázala, že se osloveným trenérům zvyšují možnosti pro jejich neformální a informální vzdělávání, a to díky široké nabídce svazů, asociací, vzdělávacích institucí, vysokoškolských pracovišť apod. Trenéři stále častěji ve svém vzdělávání využívají virálního prostoru. Velmi pozitivní je fakt, že trenéři více pracují s cizojazyčnými informacemi od zahraničních trenérů i z dalších zdrojů. Trenéři si častěji uvědomují potřebu permanentního neformálního a informálního vzdělávání a zajímají se o nové informační

materiály. Trenéři také častěji hledají informace na webových stránkách, které vytvářejí nejen svazy, ale také samotní sportovní nadšenci.

Oslovení trenéři v roce 2016 se také již častěji než v roce 2011 setkávají s mentoringem nebo supervizí, která zvláště začínajícím trenérům pomáhá při sestavování tréninkové jednotky a zejména při poskytování zpětné vazby. Tento trend odpovídá požadavkům celé řady zahraničních autorů (např. Gilbert & Trudel, 2004; Mallet et al., 2009; Jiménez & Lorenzo, 2009; Crisp, 2018), kteří poukazují na skutečnost, že na dalším vzdělávání trenérů se musí aktivně podílet vedle sportovních svazů, škol a asociací také samotné sportovní kluby a nejrůznější sportovní centra a střediska. V rámci tohoto „klubového“ vzdělávání je především klíčová podpora mentoringu, kdy zkušení trenéři předávají své znalosti mladším kolegům. Také Richartz a Andersová (2016, s. 23) konstatují, že trenéři velmi oceňují možnosti informálního učení (např. formou mentoringu), ale současně mají pocit, že jsou pro ně tyto formy učení obtížně dosažitelné. Za standardní nabídku trenérského vzdělávání považují vzdělávání formální a neformální.

2. Jaký je po 5 letech nárůst ve využití informačních technologií a virálního prostoru v neformálním a informálním vzdělávání trenérů?

Využití IT a virálního prostoru v neformálním a informálním vzdělávání vybraných trenérů je v roce 2016 vyšší než využívání tištěných publikací, časopiseckých článků nebo metodických dopisů (obdobná tendence se však objevila již i v roce 2011). Tato zjištění odpovídají závěrům výzkumu zaměřeného na mladé asijské fotbalové trenéry (Koh, Lee, & Lim, 2018), kteří také upřednostňují internet jako zdroj učení díky snadné dostupnosti, nízkým nákladům a stále nabídce nových nápadů.

V roce 2016 námi oslovení trenéři uváděli oproti roku 2011 především častější využívání elektronických studijních materiálů v cizím jazyce. Uvedené zjištění naznačuje jejich zlepšující se jazykové kompetence (zejména v angličtině), které, jak uvádí He, Trudel a Culver (2018), tvoří naopak hlavní překážku čínských trenérů, kteří chtějí získat zejména prostřednictvím internetu informace ze zahraničí.

Efektivnější využívání IT a virálního prostředí, které ukazují výsledky našeho výzkumného šetření, však současně nekorrespondují se závěry Kováře (2011), který uvádí, že vzdělávání trenérů by mohlo obsahovat i moderní metody využívající virální prostor, „... ale o takový způsob vzdělávání nejví (alespoň na základě opakovaných anket v rámci výuky v Trenérské škole UK FTVS) trenéři zájem a považují je pro obor za nevhodné.“ (Kovář, 2011, s. 14). Toto odmítavé stanovisko však již může souviset s časovým odstupem, kdy zpětné vazby v Trenérské škole probíhaly.

Vyhodnocení formulovaných hypotéz:

1. Možnosti neformálního a informálního vzdělávání pro trenéry jsou v roce 2016 širší než před 5 lety.
Tato hypotéza se potvrdila. Vyhodnocená data z dotazníkového šetření v roce 2016 však ukazují, že oslovení trenéři i nadále postrádají v některých odborných oblastech dostatek srozumitelně zpracovaných a v praxi využitelných informací (např. v oblasti fyziologie, sportovní psychologie, koučování, biomechaniky ad.).
2. Limity neformálního a informálního vzdělávání trenérů jsou v roce 2016 nižší než před 5 lety.
Tato hypotéza se potvrdila. Oslovení trenéři i v šetření z roku 2016 však nadále některé limity uvádějí. Jde jak o limity subjektivního charakteru (např. omezené časové nebo finanční možnosti trenérů), tak o objektivní důvody (např. příliš teoretické a obecné zaměření nabízených trenérských kurzů).
3. Informační technologie a virální prostor se v neformálním a informálním vzdělávání trenérů využívá v roce 2016 častěji než před 5 lety.

Tato hypotéza se potvrdila. Využívání informační technologie a virálního prostoru se v roce 2016 oproti roku 2011 markantně zvýšilo především v oblasti cizojazyčných internetových zdrojů, a to skoro o jednu celou pětinu (o 18 %).

Můžeme konstatovat, že ačkoliv jsme zaznamenali s odstupem 5 let některé statisticky významné rozdíly ve formálním a neformálním vzdělávání oslovených trenérů, nejsou tyto rozdíly markantní. Z výsledků je patrné, že trenéři využívají nabídky neformálního a informálního vzdělávání a uvědomují si význam a nutnost celoživotního vzdělávání. Prostřednictvím analýzy otevřených otázek v dotazníku jsme zjistili, že za nejpřínosnější formy a metody dalšího trenérského vzdělávání jsou považovány diskuze s kolegy a odborníky, návštěvy tréninkových jednotek ostatních trenérů stejného sportu, pozorování zahraniční trenérů prostřednictvím videí, TV nebo vlastní pozorování.

Oslovení trenéři oprávněně a opakovaně zdůrazňují nutnost propojení teorie a praxe a potřebu prohlubování zejména psychologických, fyziologických, biomechanických a dalších znalostí. Nedostatky pociťují na kurzech a seminářích, které vnímají jako převážně teoreticky zaměřené a ukazují na chybějící zpětnou vazbu. Mnoho trenérů upozorňuje také na nedostatky ve studijních materiálech k dalšímu profesnímu růstu ve sportech, které v posledních letech u nás oprávněně usilují o větší rozvoj. Jde například o badminton, florbal, bojová umění, lukostřelbu nebo nové formy fitness. Dalším požadavkem na rozšíření trenérského vzdělávání je oblast komunikačních dovedností, kde trenéři cítí nedostatek praktické jazykové průpravy i hlubšího zvládnutí odborné terminologie.

Zdá se, že k přetrvávajícím problémům spjatým s neformálním trenérským vzděláváním patří nedostatečné finanční prostředky trenérů potřebné k zajištění účasti na kurzech či nedostatek času pro dojíždění na tyto vzdělávací akce. Určitým řešením tohoto problému by mohlo být rozšíření nabídky čistě distančních kurzů dalšího trenérského vzdělávání nebo přímá finanční podpora trenérům, určená pro jejich celoživotní vzdělávání.

ZÁVĚRY

Výsledky našeho empirického šetření nelze z hlediska rozsahu a typu výzkumného souboru zobecňovat. Nicméně data naznačují, že většina námi oslovených sportovních trenérů si je vědoma významu neformálního vzdělávání a informálního učení pro rozvoj své trenérské kariéry, a to jak v roce 2011, tak i v našem opakovaném dotazníkovém šetření v roce 2016. Trenéři vybraných sportů však současně stále pociťují jistý nedostatek adekvátních metod a forem neformálního trenérského vzdělávání a absenci některých informačních zdrojů pro své informální učení.

Zjištěné údaje nám ukazují určitá zlepšení přístupu k neformálnímu a informálnímu trenérskému vzdělávání v porovnání let 2011 a 2016. Výsledky zároveň naznačují institucím, které se buď přímo podílejí na trenérském vzdělávání, nebo toto vzdělávání koncepčně ovlivňují (například Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, Český olympijský výbor, sportovní svazy a asociace, sportovní fakulty a další vzdělávací instituce), kde se objevují rezervy v neformálním vzdělávání a informálním učení sportovních trenérů. Také mohou být pro tyto instituce interpretovány jako výzva, aby motivovaly trenéry k dalšímu neformálnímu a informálnímu vzdělávání a aby podporovaly tvorbu kvalitních tištěných a především elektronických informačních materiálů určených pro sportovní trenéry. Zjištěná data částečně ukazují, ve kterých sportech a odborných oblastech je potřebné tyto materiály doplnit.

První část dotazníkového šetření v roce 2011 byla podpořena grantovým projektem specifického výzkumu MUNI/A/0069/2011.

Reference

- Armour, K. (Ed.) (2011). *Sport Pedagogy: An Introduction for Teaching and Coaching*. Harlow: Pearson.
- Augustýn, T. (2016). Comparison of the Use of Information Technologies in Non-Formal Education and Informal Learning of Handball Coaches in the Czech Republic and Slovenia. In M. Zvonař, & Z. Sajdllová. *Proceedings of the 10th International Conference on Kinantropology* (s. 201–208). Brno: Masarykova univerzita.
- Crisp, P. (2018). Sports Coach Mentoring – Impacts on the Mentors, not the 'Mentees'. A Case Study of the Active Sussex Coach Support Officers Scheme. *Sport Journal*, May 17 2018. Dostupné z <http://thesportjournal.org/article/sports-coach-mentoring/>
- Cushion, C. J., Armour, K. M., & Jones, R. L. (2003). Coach Education and Continuing Professional Development: Experience and Learning to Coach. *Quest*, 55(3), 215–230.
- Dovalil, J. (2014). Trenérská škola fakulty tělesné výchovy a sportu. In L. Flemr, J. Němec, & O. Novotný (Eds.). *Pohybové aktivity ve vědě a praxi: konferenční sborník u příležitosti 60. výročí založení Fakulty tělesné výchovy a sportu Univerzity Karlovy v Praze* (s. 339–352). Praha: Karolinum.
- Duarte, T., & Culver, D. M. (2014). Becoming a Coach in Developmental Adaptive Sailing: A Lifelong Learning Perspective. *Journal of Applied Sport Psychology*, 26(4), 441–456.
- Duffy, P., Hartley, H., Bales, J., Crespo, M., Dick, F., Vardhan, D., Nordmann, L. & Curado, J. (2011). Sport coaching as a 'profession': challenges and future directions. *International Journal of Coaching Science*, 5(2), 93–123.
- Effective Education and Development of Youth Sport Coaches. (2013). *President's Council on Physical Fitness & Sports Research Digest*, 14(4), 1–10.
- Erickson, K., Bruner, M. W., MacDonald, D. J., & Côté, J. (2008). Gaining Insight into Actual and Preferred Sources of Coaching Knowledge. *International Journal of Sports Science & Coaching*, 3(4), 527–538.
- Franc, R., Jůva, V., & Taušová, O. (2011). Non-formal Sport Coach Education. *Studia sportiva*, 5(3), 87–92.
- Gállová, T. (2017). *Možnosti a limity neformálního vzdělávání trenérů* (Diplomová práce). Brno: FSpS MU. Dostupné z <https://is.muni.cz/thesis/>
- Gavora, P. (2010). *Úvod do pedagogického výzkumu*. Brno: Paido.
- Gilbert, W. (2009). Formal vs. Informal Coach Education: A Commentary. *International Journal of Sports Science & Coaching*, 4(3), 335–337.
- Gilbert, W., & Trudel, P. (2004). Analysis of Coaching Science Published from 1970–2001. *Research Quarterly for Exercise and Sport*, 75(4), 388–399.
- He, C., Trudel, P., & Culver, D. (2018). Actual and ideal sources of coaching knowledge of elite Chinese coaches. *International Journal of Sports Science & Coaching*. Dostupné z <https://doi.org/10.1177/1747954117753727>
- Jiménez, S., & Lorenzo, A. (2009). El mentoring como medio formativo en la educación del entrenador de baloncesto. *Revista Internacional de Ciencias del Deporte*, 15(5), 36–45.
- Jůva, V. (2011). Neformální vzdělávání sportovních trenérů. In T. Janík, P. Knecht, & S. Šebestová (Eds.). *Směšený design v pedagogickém výzkumu: sborník příspěvků z 19. výroční konference České asociace pedagogického výzkumu* (s. 274–279). Brno: Masarykova univerzita.
- Koh, K. T., Lee, T. P., & Lim, S. H. (2018). The Internet as a source of learning for youth soccer coaches. *International Journal of Sports Science & Coaching*, 13(2), 278–289.
- Kovář, K. (2011). Současné trendy ve vzdělávání trenérů. *Česká kinantropologie*, 15(3), 11–16.
- La Belle, T. J. (1982). Formal, Nonformal and Informal Education: A Holistic Perspective on Lifelong Learning. *International Review of Education*, 28(2), 159–175.
- Lemyre, F., Trudel, P., & Durand-Bush, N. (2007). How Youth-Sport Coaches Learn to Coach. *Sport Psychologist*, 21(2), 191–209.
- Lyle, J., Mallett, C. J., Trudel, P., & Rynne, S. B. (2009). Formal vs. Informal Coach Education: A Response to Commentaries. *International Journal of Sports Science & Coaching*, 4(3), 359–364.
- Mallett, C. J., Trudel, P., Lyle, J., & Rynne, S. B. (2009). Formal vs. Informal Coach Education. *International Journal of Sports Science & Coaching*, 4(3), 325–334.
- Marinková, H., & Stretti, M. (2009). Formální vzdělávání, neformální vzdělávání, informální učení. In J. Průcha (Ed.). *Pedagogická encyklopedie* (s. 247–251). Praha: Portál.
- Martens, R. (2006). *Úspěšný trenér*. 3. doplněné vydání. Praha: Grada.
- Nash, C. S., & Sproule, J. (2009). Career Development of Expert Coaches. *International Journal of Sports Science & Coaching*, 4(1), 121–138.
- Nelson, L. J., Cushion, C. J., & Potrac, P. (2006). Formal, Nonformal and Informal Coach Learning: A Holistic Conceptualisation. *Coach*, (35), 59–69.
- Petry, K., Froberg, K., & Madella, A. (2006). *Thematic Network Project AEHESIS. Report of the Third year*. Cologne: German Sport University Cologne.
- Průcha, J., Walterová, E., & Mareš, J. (2009). *Pedagogický slovník*. Praha: Portál.
- Richardt, A., & Anders, D. (2016). Pädagogische Qualität als Thema der Trainerbildung – hat die Sportpädagogik Trainern Relevantes zu bieten? *Leipziger Sportwissenschaftliche Beiträge*, 57(2), 21–40.
- Trudel, P., & Gilbert, W. (2006). Coaching and Coach Education. In D. Kirk, D. Macdonald & M. O'Sullivan (Eds.). *The Handbook of Physical Education* (s. 516–539). London: SAGE Publications.
- Wright, T., Trudel, P., & Culver, D. (2007). Learning how to coach: the different learning situations reported by youth ice hockey coaches. *Physical Education & Sport Pedagogy*, 12(2), 127–144.

PŘÍLOHA 1

Dotazník „Neformální vzdělávání trenérů“

Vážené kolegyně a kolegové,
zajímáme se o neformální a informální vzdělávání sportovních trenérů. Jde o všechny formy a metody organizovaného i zcela individuálního trenérského vzdělávání a učení, které probíhá mimo rámec formálního vzdělávání (např. studium na sportovních fakultách) i mimo trenérské kurzy zaměřené na získání trenérské licence. Rádi bychom Vás požádali o pomoc při výzkumném šetření a prosíme Vás o vyplnění tohoto anonymního dotazníku.

A. Osobní údaje (Zatrhňte do čtverečku nebo dopište:)

- A1/ Jsem: muž žena
- A2/ Věk: let
Trenérská zkušenost:
- A3/ V současné době působím jako trenér/ka:
 profesionálně
 poloprofesionálně (vedlejší placená činnost)
 dobrovolně (bez smlouvy)
- A4/ V průběhu své trenérské kariéry jsem působil/a jako trenér/ka:
profesionálně: ... let
poloprofesionálně (vedlejší placená činnost): ... let
dobrovolně (bez smlouvy): ... let
- A5/ Nejvyšší dosažené vzdělání:
 SŠ
 VOŠ
 VŠ (Bc., Mgr. i jiné) sportovního zaměření
 VŠ (Bc., Mgr. i jiné) nespportovní
- A6/ Dosažená trenérská licence:
 I (A) II (B) III (C) jiná (dopište)
- A7/ Jako trenér/ka působím:
 ve velkém městě (nad 100 000 obyvatel)
 v menším městě (do 100 000 obyvatel)
 na venkově
- A8/ Trénuji:
 děti a mládež
 dospělé
 různé věkové skupiny nebo věkově smíšené skupiny
- A9/ Trénuji:
 jen dívky/ženy jen chlapce/muže dívky/ženy i chlapce/muže
- A10/ Jako trenér/ka působím ve sportu ... (uveďte jen jeden, hlavní sport)
- A11/ Působíte-li jako trenér/ka ještě v dalších sportech, uveďte je: ...

B. Možnosti neformálního trenérského vzdělávání

Očíslujte do čtverečku míru souhlasu s následujícími tvrzeními (1 zcela souhlasím, 2 spíše souhlasím, 3 spíše nesouhlasím, 4 vůbec nesouhlasím, N nemohu se vyjádřit)

- B1/ Nabídka dalšího vzdělávání pro trenéry je široká.
- B2/ Další vzdělávání trenérů pružně reaguje na měnící se potřeby praxe.

- B3/ Rád/a využívám možnosti dalšího vzdělávání.
 B4/ Další profesní vzdělávání je pro mne jen obtížně dostupné z důvodu cestování.
 B5/ V dalším trenérském vzdělávání mi brání nedostatek času.
 B6/ V dalším trenérském vzdělávání mi brání především jeho finanční náročnost.
 B7/ Můj sportovní svaz (federace, asociace apod.) pořádá pravidelné doškolovací semináře pro trenéry.
 B8/ Vysokoškolská pracoviště (např. sportovní fakulty nebo katedry tělesné výchovy na dalších vysokých školách) organizují různé formy dalšího trenérského vzdělávání.

C. Formy a metody neformálního trenérského vzdělávání

Očíslete do čtverečku míru souhlasu s následujícími tvrzeními (1 zcela souhlasím, 2 spíše souhlasím, 3 spíše nesouhlasím, 4 vůbec nesouhlasím, N nemohu se vyjádřit).

- C1/ Velmi přínosné jsou přednášky odborníků (např. sportovních lékařů, fyziologů, ...).
 C2/ Chybí mi možnost diskutovat své problémy se zkušeným trenérem.
 C3/ Rád bych využil/a formy distančního vzdělávání (e-learning, pracovní sešity, ...)
 C4/ Uvítal bych hodnocení mé trenérské práce od zkušených kolegů.
 C5/ Další trenérské vzdělávání má seznamovat s příklady dobré praxe.
 C6/ V dalším trenérském vzdělávání je přínosná vzájemná výměna zkušeností.
 Doplňte, prosím, věty:
 C7/ Další trenérské vzdělávání mi dobře pomáhá v přípravě na ..., ale nepomáhá mně v přípravě na ... (Nevyplňujte, pokud se nezúčastňujete žádných forem dalšího trenérského vzdělávání.)
 C8/ Uvítal/a bych další trenérské vzdělávání zejména v oblastech ...
 C9/ K organizační a metodické stránce dalšího vzdělávání trenérů bych chtěl/a dodat, že ...

D. Informační zdroje

Které informační zdroje využíváte pro zefektivnění své trenérské práce?

- D1/ českou tištěnou literaturu - knihy
 ano ne nemohu se vyjádřit
- D2/ české odborné časopisy
 ano ne nemohu se vyjádřit
- D3/ metodické dopisy
 ano ne nemohu se vyjádřit
- D4/ CD a DVD v českém jazyce
 ano ne nemohu se vyjádřit
- D5/ internetové zdroje v českém jazyce
 ano ne nemohu se vyjádřit
- D6/ cizojazyčné knihy
 ano ne nemohu se vyjádřit
- D7/ zahraniční odborné časopisy
 ano ne nemohu se vyjádřit
- D8/ CD a DVD v cizím jazyce
 ano ne nemohu se vyjádřit
- D9/ internetové zdroje v cizím jazyce
 ano ne nemohu se vyjádřit
- D10/ Pokud využíváte další informační zdroje, prosím, uveďte je: ...

Které informační zdroje pro zefektivnění trenérské práce Vám chybí?

- D11/ česká tištěná literatura - knihy
 ano ne nemohu se vyjádřit
- D12/ české odborné časopisy
 ano ne nemohu se vyjádřit
- D13/ metodické dopisy
 ano ne nemohu se vyjádřit
- D14/ CD a DVD v českém jazyce
 ano ne nemohu se vyjádřit
- D15/ české internetové zdroje
 ano ne nemohu se vyjádřit
- D16/ cizojazyčné knihy
 ano ne nemohu se vyjádřit
- D17/ zahraniční odborné časopisy
 ano ne nemohu se vyjádřit
- D18/ CD a DVD v cizím jazyce
 ano ne nemohu se vyjádřit
- D19/ internetové zdroje v cizím jazyce
 ano ne nemohu se vyjádřit
- D20/ Pokud Vám chybí další informační zdroje, prosím, uveďte je: ...

E. Informální učení trenérů

- E1/ Navštěvujete tréninky jiných trenérů/trenérek ve svém oddíle (klubu, fitcentru, ...)?
 pravidelně občas nenavštěvuji nemohu se vyjádřit
- E2/ Navštěvujete tréninky trenérů/trenérek z jiných oddílů?
 pravidelně občas nenavštěvuji nemohu se vyjádřit
- E3/ Navštěvujete tréninky i u jiných sportů?
 pravidelně občas nenavštěvuji nemohu se vyjádřit
- E4/ Diskutujete s dalšími trenéry/trenérkami o pojetí svých tréninků?
 pravidelně občas nenavštěvuji nemohu se vyjádřit
- E5/ Diskutujete s veřejností (např. s diváky, rodiči, ...) o sportovním tréninku?
 pravidelně občas nenavštěvuji nemohu se vyjádřit
- E6/ Konají se ve Vašem oddíle (klubu, fitcentru, ...) pravidelné schůzky zaměřené na otázky sportovního tréninku?
 pravidelně občas nenavštěvuji nemohu se vyjádřit

F. Rád/a bych ještě k tématu dotazníku „Neformální trenérské vzdělávání“ dodal/a, že ...

Děkujeme za čas, který jste dotazníku věnovali.

Korespondující autor:

Mgr. Tereza Gállová
 Fakulta sportovních studií Masarykovy univerzity
 Kamenice 5, 625 00 Brno
 e-mail: 392466@mail.muni.cz